

مجله حقوق

دوفصلنامه

دوره ۴، شماره ۹، پاییز و زمستان ۱۴۰۰

بررسی راهکارهای حقوقی استخراج و معامله ارزهای دیجیتال و رمز پایه (مجازی):

خلأهای حقوقی و راهکارهای پیشنهادی* شیما نادری، مجید مطلبی

واکاوی مبانی فقهی فور و تراخی در اخذ به شفعه* مرتضی رحیمی

دستاوردها و چالش های تعدد و تکرار جرم در قانون کاهش مجازات حبس تعزیری

مصوب ۱۳۹۹ با رویکرد کاربردی* ابوالفتح خالقی، زهرا میرزائی

آثار قرارداد انتقال تکنولوژی در حقوق ایران* افشین مجاهد

تبیین اصل اطلاع رسانی در پرتو آیین رضایت قبلی کنوانسیون روتردام ۲۰۰۳

*محمد مبینی فر، مرضیه فتحی برناچی

جایگاه کمیسیون های حل اختلاف در دعاوی فی مابین سپاه پاسداران انقلاب و شهرداری تهران

*محمدرضا یزدی، مجتبی سالک رازی

آثار و شرایط اعاده دادرسی در حقوق ایران و فرانسه* سید جعفر هاشمی باجگانی، محمدرضا بوربور

آثار فسخ نکاح در حقوق ایران، فرانسه و انگلستان* میثم سبحانی

تحلیل ساختار حقوق کودک در ایران: بررسی مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک بر مبنای

پیمان نامه جهانی حقوق کودک* مریم شعبان

رابطه توهین و آزادی بیان در پرتو قانون مجازات اسلامی و قانون مطبوعات* امیرحسین قضائی علمداری

اصول و قواعد حاکم بر اخلاق حرفه ای در شغل وکالت* رستم علی اکبری، یاسر شاکری

تکثرگرایی دینی در قانون مجازات اسلامی* محسن حمیدی پور

آثار و شرایط دادرسی غیابی در حقوق ایران و فرانسه* سید جعفر هاشمی باجگانی، مصطفی افضلی گروه

مسئولیت کیفری دولت ها در قبال جرایم محیط زیستی در پرتو همکاری های منطقه ای و بین المللی* سجاد طیبی

تحلیل عملکرد دیوان بین المللی دادگستری در پرونده نقض عهدنامه مودت ۱۹۵۵ میان جمهوری اسلامی ایران

و ایالات متحده آمریکا* محمد ستایش پور، عیسی پودات

چالش های فلسفی، مفهومی تروریسم در مواجهه با حقوق بشر* نوروز کارگری

تحلیل اقتصادی آثار جاتی ناشی از استفاده اموال با مطالعه حقوق ایران* یداله دادگر، اکرم احسانی

کارکردها و چالش های میانجیگری در ایران (با نگاهی به برخی از کشورهای اروپایی و اسناد بین المللی)

*سید عباس موسوی

حریم خصوصی در نظام حقوقی ایران و اسلام* علی اکبری، مهدی فلاحیان

حقوق زندانیان از منظر فقه امامیه و حقوق ایران با نگاهی به اسناد بین المللی* غلامرضا ایزدپناه، وجیهه ایزدپناه

تحلیل ترور دانشمندان هسته ای ایران از منظر حقوق داخلی و بین الملل* محمدخلیل صالحی، محمد سلمانی فرهمند

آثار قرارداد بیعه عمر از منظر فقه امامیه و حقوق ایران* سید سجاد خالونی تفتی

حمایت از قضات ادارات در عصر سیاسی سازی: ارزیابی استقلال قضائی و ثبات رأی در دادرسی اداری* رضا طجرلو،

محمدجواد شفق، فاطمه مافی

حقوق بزه دیدگان و بزه کاران در قانون آئین دادرسی کیفری فرانسه: نقدها و چالش ها* صادق فتیلی، ابراهیم مقدم

بررسی و تحلیل تعهد به رعایت احتیاط در حقوق کامن لا* رضا حسین گندمکار، فرزاد کریمی کلمتی

مطالعه تطبیقی ارزیابی هزینه جرم در حقوق کیفری و فقه شیعه* اسماعیل کشکولیان، مهدی نقوی

در آمدی بر نظریه شخصیت حقوقی در فقه امامیه* سید علیرضا امین

بررسی ارکان مسئولیت مدنی شهرداری ها در رویه قضائی* سید وحید میرنظامی، فائزه بهادر

جبران خسارت محکومان بی گناه در حقوق ایران و آمریکا* احمدرضا کنارکوهی، سلامه ابوالحسنی

اهمیت ایجاب در قانون مدنی ایران و اصول قراردادهای تجاری بین المللی* مرتضی جوان سرند

آثار قرارداد بیمه عمر از منظر فقه امامیه و حقوق ایران

تمدن حقوقی

دوره ۴، شماره ۹، پاییز و زمستان ۱۴۰۰

صفحات ۴۳۳-۴۴۵

نوع مقاله: علمی پژوهشی

Effects of Life Insurance Contract from the Perspective of Imami Jurisprudence and Iranian Law

Sayyed Sajad Khalooei Tafti

Master of Islamic Education and Law, Vali-e-Asr University, Rafsanjan, Kerman, Iran.

سید سجاد خالویی تفتی

کارشناس ارشد معارف اسلامی و حقوق، دانشگاه ولی عسکری (ع) رفسنجان، کرمان، ایران.

sajad.khaloyi@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-6512-3488>

Abstract

Today, life and pension insurance are very effective and widely used in the economic and social fields. In this type of insurance, individuals are able to save money by continuing to pay for their children's education, dowry, housing construction, and so on. Life insurance, due to its special features, can to a large extent ensure the peace and comfort of the present and future family. In this way, the available statistics show that the number of life insurance contracts is increasing today. Shiite jurists have accepted the life insurance contract as a legitimate and independent contract due to the generality of the reasons for the validity of the contracts and following the general rules of the contracts and being free from jurisprudential obstacles and not confining the contracts in certain and conventional forms, although they believe the insurance contract Omar can be concluded by entering into certain contracts and legal institutions, such as peace, exchange, Mudaraba and commitment in favor of a third party, etc. In life insurance, if the insured dies during the insurance period or is alive at the end of the insurance period, the insurer pays the capital and the only necessary condition is the validity of the insurance policy, which will depend on the payment of the premium at the due dates. Therefore, this type of insurance, in addition to having the characteristics and element of security, covers the economic problems of the survivors and also has the element of savings and capital formation, which is a very valuable element.

Keywords: Life Insurance, Insurer, Insured, Capital, Insurance Policy.

چکیده

امروزه بیمه‌های عمر و مستمری از مصادیق بسیار اثرگذار و پرکاربرد در عرصه اقتصادی و اجتماعی هستند. در این نوع بیمه‌ها اشخاص قادرند با صرفه‌جویی در هزینه‌ها و پرداخت‌های مستمر ماهیانه، سرمایه‌ای را فراهم کنند که تأمین هزینه‌های تحصیل فرزندان، جهیزیه، ساخت مسکن و... را میسر کند. بیمه عمر و زندگی با توجه به ویژگی‌های خاص خود می‌تواند تا حدود زیادی متضمن به وجود آمدن آرامش و آسودگی خاطر خانواده در حال و آینده باشد. از این رهگذر آمارهای موجود نشان دهنده آن است که امروزه تعداد قراردادهای بیمه عمر رو به افزایش نهاده است. فقهای شیعه، قرارداد بیمه عمر را به دلیل شمول عمومات ادله صحت عقود و تبعیت از قواعد عمومی قراردادها و مبرا بودن از موانع فقهی و محصور نداشتن عقود در قالب‌های معین و معهود، به عنوان عقدی مشروع و مستقل پذیرفته‌اند، هرچند که آن‌ها معتقدند قرارداد بیمه عمر، می‌تواند با اندراج در برخی عقود معین و نهادهای حقوقی، مانند صلح، هبه معوض، مضاربه و تعهد به نفع شخص ثالث و... منعقد گردد. در بیمه عمر و زندگی، اگر بیمه شده در طول مدت بیمه فوت شود و یا در پایان زمان بیمه‌نامه زنده باشد، بیمه‌گر سرمایه را می‌پردازد و تنها شرط لازم اعتبار بیمه‌نامه است که وابسته به پرداخت حق بیمه در سررسیدهای مقرر خواهد بود. بدین لحاظ این نوع بیمه‌نامه علاوه بر این که دارای خصوصیت و عنصر تأمین بوده، مشکلات اقتصادی بازمانده‌ها را پوشش می‌دهد و دارای عنصر پس‌انداز و تشکیل سرمایه نیز می‌باشد که عنصر بسیار با ارزشی است.

واژگان کلیدی: بیمه عمر، بیمه‌گر، بیمه‌گذار، سرمایه، بیمه‌نامه.

Received: 2021/09/03 - Review: 2021/11/11 - Accepted: 2021/12/05

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۹/۰۳ - بازنگری مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۱۱ - پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۰۵

ارجاع:

خالویی تفتی، سید سجاده؛ (۱۴۰۰)، آثار قرارداد بیمه عمر از منظر فقه امامیه و حقوق ایران، تمدن حقوقی، شماره ۹.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

CC BY-NC-SA

مقدمه

بیمه عمر از جمله تأسیسات حقوقی بسیار مفید و سودمند است، به طوری که یکی از عمده‌ترین عواملی که همواره انسان را تهدید می‌کند خطر ناشی از فوت یک شخص در اثر زیان‌های وارده به بستگان و نزدیکان و یا کسانی است که به نحوی با شخص متوفی ارتباط مادی و معنوی داشتند. به مرور زمان این موضوع مورد توجه قرار گرفت که تأسیس بیمه حتی قادر است برخی از این‌گونه زیان‌ها را تحت پوشش قرار داده و بخشی از صدمات و لطمات مادی و یا معنوی ناشی از فوت یک شخص و آثار این حادثه بر دیگران را نیز ترمیم نماید و بدین ترتیب ضرورت وجود نهادی حقوقی موسوم به بیمه عمر به وجود آمد. بررسی سیر تاریخی این نهاد، بیانگر این نکته است که بیمه عمر جزء اولین بیمه‌هائی بوده که در ایران مورد استفاده قرار گرفته، لیکن روند پیشرفت آن با وجود توسعه روزافزون انواع بیمه چنان کند بوده که تقریباً از قافله بیمه کشور دور مانده است. به همین دلیل مسائل و مشکلات و آثار آن کمتر مورد توجه واقع شده و علیرغم توسعه روزافزون بیمه‌های عمر، متأسفانه مسائل و مشکلات ناشی از آن در پرده‌ای از ابهام قرار گرفته است.

در این بیمه، بخش زیادی از حق بیمه‌ها توسط بیمه‌گر پس‌انداز می‌شود که در نهایت این پس‌اندازها در پایان مدت بیمه‌نامه، سرمایه بیمه را شکل می‌دهد. شرکت‌های بیمه می‌توانند سرمایه‌گذاری‌های خوبی را با این ذخیره‌ها انجام داده و به تحقق توسعه اقتصادی در سطح کلان کمک کنند. بیمه عمر که با رضایت و توافق و اعمال حاکمیت اراده طرفین منعقد می‌گردد، عقدی مستقل است که بیمه‌گر و بیمه‌گذار با شرایط ویژه‌ای بین خود منعقد کرده و ملتزم به مراعات آن می‌باشند. برای این که قراردادهای بیمه عمر دارای اعتبار باشند، شرایط خاصی مورد نیاز است که باید

در سند بیمه‌نامه به طور دقیق تعیین شوند که عبارتند از: تعیین خطر مورد بیمه، تعیین تاریخ شروع بیمه، تعیین میزان حق بیمه و اقساط آن، تعیین میزان و نحوه پرداخت سرمایه بیمه و تعیین ذینفع. قرارداد بیمه عمر از جمله قراردادهایی است که آثار آن اصولاً به طرفین قرارداد محدود نمی‌شود، بلکه در غالب موارد، آثار آن به اشخاص ثالث که ذینفع بیمه عمر نامیده می‌شوند سرایت می‌نماید. مهم‌ترین اثر عقد بیمه برای ذینفع آن است که در صورت تحقق حادثه موضوع عقد، سرمایه بیمه به وی تعلق می‌گیرد (سیاه بیدی کرمانشاهی، ۱۳۹۸، ۱۳۵).

نقش بیمه‌های عمر در اقتصاد خانواده نیز بسیار تأثیرگذار است. برای رویارویی با فراز و نشیب‌های اقتصادی یا جبران مرگ سرپرست خانواده از نظر مالی، می‌توان با سرمایه‌گذاری در بیمه عمر خانواده را از تزلزل نجات داد (موسوی بجنوردی و سمیعی زفرقندی، ۱۳۹۰، ۳۶). همچنین بیمه عمر در فعالیت‌های اقتصادی هر کشور تأثیر به سزائی دارد، بنابراین تأسیس شرکت‌های بیمه تخصصی و نظارت بر منابع آن باعث گسترش این صنعت خواهد شد. اصولاً بیمه‌های عمر و زندگی یک نوع آرامش و تأمین را برای بیمه‌گذار ایجاد می‌کنند. این تأمین علاوه بر جبران نیازهای اقتصادی، از لحاظ اجتماعی هم حائز اهمیت است. از آن‌جا که قراردادهای بیمه عمر به شرط حیات، در حقیقت نوعی سرمایه‌گذاری و پس‌انداز هستند و تابع شرایط قرارداد منعقد فیما بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار، بنابراین پیچیدگی زیادی ندارند و در عمل نیز کمتر باعث بروز مشکل می‌شوند، در حالی که قراردادهای بیمه عمر به شرط فوت به لحاظ پیچیدگی و ظرافت خاص این قراردادها، نکات بسیار حساسی دارند که باید از لحاظ فقهی - حقوقی مورد بررسی قرار گیرند. بر این اساس در این مقاله آثار بیمه عمر را از منظر فقه امامیه و حقوق ایران مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۱- مفهوم بیمه عمر و تاریخچه آن

بیمه عمر، قراردادی است که به موجب آن، بیمه‌گر در مقابل دریافت حق بیمه، متعهد می‌شود که مبلغ معینی را خواه دفعتاً واحد به شکل سرمایه بیمه شده و خواه در مدت معین به شکل مستمری به بیمه‌گذار یا شخص ثالثی که از طرف بیمه‌گذار تعیین می‌شود و یا به وارث بیمه شده بپردازد. موعد ایفای تعهد بیمه‌گر ممکن است فوت بیمه شده و یا حیات او در زمان معین باشد (زنگنه، ۱۳۷۹، ۸۶).

بیمه‌گر شرکت بیمه‌ای است که بیمه‌نامه و ضوابط پیوست آن را صادر کرده و در ازای دریافت حق بیمه از بیمه‌گذار، پرداخت منافع بیمه به ذی‌نفع بیمه‌نامه را در صورت تحقق خطر موضوع بیمه به عهده دارد. در واقع در ازای دریافت وجهی به عنوان حق بیمه، تعهد خود را می‌فروشد. بیمه‌گر بر طبق ماده

«۳۱»^۱ قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب ۱۳۵۰، باید شرکت سهامی عام بوده و بالتبع شخصیت حقوقی داشته باشد. بیمه‌گذار شخص حقیقی یا حقوقی است که در ازای پرداخت حق بیمه، قرارداد را منعقد و پرداخت حق بیمه و یا اقساط آن را تعهد می‌نماید. بیمه‌گذار حقیقی و بیمه‌شده ممکن است یک نفر باشد. در صورتی که بیمه‌شده و بیمه‌گذار شخص واحد نباشد، رضایت کتبی بیمه‌شده به هنگام صدور بیمه‌نامه ضروری است، مگر در مواردی که بیمه‌شده اهلیت قانونی نداشته باشد که در این صورت به رضایت کتبی ولی یا قیم قانونی وی استناد خواهد شد.

از لحاظ تاریخی، با گذشت زمان، افزایش جمعیت، توسعه اقتصادی و رشد مبادله تجاری شکل بیمه‌ها نیز دارای جنبه حقوقی شد و بر مبنای قراردادهای مشخص قرار گرفت. بر این اساس، بیمه دریائی، اولین بیمه‌ای است که در محافل بازرگانی پذیرفته شد و پس از آن بود که بیمه عمر رواج یافت. اولین قرارداد بیمه عمر، در ماه ژوئن ۱۵۸۳ میلادی در مؤسسه بیمه بورس سلطنتی لندن منعقد گردید. در اوایل، بیمه عمر به صورت شرط بندی دو نفر روی عمر شخص ثالث بود و بسیاری از مردم از پذیرش آن خودداری و اظهار می‌کردند این عمل صحیح نیست که انسان آرزوی مرگ شخصی را داشته باشد یا در مقابل مرگ کسی که در نظرش عزیز است پولی دریافت کند. چنین دیدگاهی مانع آن بود که بیمه عمر توسعه پیدا کند و در نتیجه بسیاری از مردم بعد از مرگ نان‌آور خانواده در وضع ناگواری قرار می‌گرفتند. زیرا قادر به تشخیص این مهم نبودند که مرگ سرپرست خانواده، گذشته از صدمات روحی، مسائل مالی برای افراد خانواده به وجود می‌آورد. بیمه عمر تا اوایل سده نوزدهم به کندی پیش می‌رفت. در طول این سده دانشمندان با استفاده از علم احتمالات و محاسبات مالی، بیمه عمر را از صورت اولیه خارج و بر پایه محکم علمی استوار کردند. بیمه عمر به شکل نو، در صندوق تعاونی و کشیش‌های کلیسا «پرس‌بی‌ترین» کم و بیش فعالیت داشتند. تنها شرکتی که در زمینه بیمه عمر فعالیت چشمگیری داشت در سال ۱۳۵۹ میلادی شکل گرفت و در سال ۱۸۷۵ میلادی این صندوق موفقیت‌های بزرگی به دست آورد و پس از پنج سال، تعداد زیادی از شرکت‌های بیمه عمر در سواحل ایالات «نیویورک» و «نیوجرسی» به وجود آمدند (اسماعیل‌زاده، ۱۳۹۰، ۲۴).

اولین بار، بحث بیمه در سده سیزدهم قمری وارد فقه اسلامی شد. در واقع، این امر همزمان با ورود بیمه به سرزمین‌های اسلامی رخ داد و اولین فقیهی که به موضوع‌گیری درباره این موضوع پرداخت،

۱- ماده ۳۱: عملیات بیمه در ایران به وسیله شرکت‌های سهامی عام ایرانی که کلیه سهام آن‌ها با نام بوده و با رعایت این قانون و طبق قانون تجارت به ثبت رسیده باشند انجام خواهد گرفت.

عالم اهل تسنن «محمد بن عبدالعزیز بن عابدین دمشقی»، معروف به «ابن عابدین» (۱۲۵۲-۱۱۹۸ قمری) بود که وی در بحث جهاد کتاب رسائل، بابی نیز با عنوان المستامن، ذکر کرده است (جمالی‌زاده، ۱۳۸۰، ۳۹۷). در کنفرانس فقه اسلامی که در سال ۱۴۰۶ قمری در مکه مکرمه تشکیل شد، قریب به اتفاق شرکت کنندگان از فقیهان عامه کشورهای مختلف اسلامی، بر تحریم انواع بیمه غیر تعاونی اجماع کرده‌اند و این اجماع در چهارچوب فقه اهل سنت می‌تواند معتبر باشد، هرچند که بر شیعیان تکلیفی ایجاد نمی‌کند (صادقی‌مقدم و شکوهی‌زاده، ۱۳۹۲، ۴۰). از علمای شیعه، اولین کسی که بحث بیمه را مطرح کرد و درباره آن به اظهار نظر پرداخت، مرحوم «سید محمد کاظم یزدی طباطبایی»، فقیه نامدار شیعه و صاحب کتاب ارزشمند «العروه الوثقی» است (عرفانی، ۱۳۷۱، ۷۳). سایر علمای معاصر اسلامی نیز در کتاب‌های فقهی خود، بخشی را به اظهار نظر در باب بیمه اختصاص داده‌اند (موسوی خمینی، ۱۴۲۱ق، ج ۵، ۳۲).

عقودی هستند که کارکردی همچون عقد بیمه دارند. همین مسئله سبب شده است که برخی از نویسندگان، با مقایسه عقد بیمه با عقود همچون ضمان جریره، سابقه بیمه را به پیش از اسلام بازگردانند. این در حالی است که با وجود شباهت‌هایی که بین ضمان جریره یا ضمان عاقله با عقد بیمه به چشم می‌خورد، این امور را به هیچ وجه نمی‌توان یکسان دانست (صادقی‌مقدم و شکوهی‌زاده، ۱۳۹۲، ۴۲).

بیمه عمر در سال ۱۳۱۴ شمسی توسط نمایندگی یک شرکت آلمانی به نام ویکتوریا وارد ایران شد و اولین بیمه‌نامه آن شرکت را تاجری تبریزی خرید. شرکت سهامی بیمه عمر ایران از سال ۱۳۱۵ عملیات بیمه عمر را آغاز کرد و تا سال ۱۳۳۱ این شرکت، تنها مؤسسه‌ای بود که در این زمینه فعالیت داشت. از سال ۱۳۳۱ به بعد پنج شرکت بیمه مختلط خصوصی تأسیس شد که تمامی شرکت‌ها در زمینه بیمه عمر هم کم و بیش فعالیت داشتند. تنها شرکتی که در زمینه بیمه عمر فعالیت چشمگیری داشت، «شرکت سهامی بیمه ایران و آمریکا» بود که در مدتی نزدیک به چهار سال بیش از ده هزار بیمه‌نامه صادر نمود. بعد از انقلاب اسلامی شرکت‌های بیمه به استثنای بیمه ایران، در تیرماه ۱۳۵۸ ملی و در شهریور ۱۳۶۰ در هم ادغام شدند و دو شرکت بیمه به اسامی بیمه آسیا و البرز را تشکیل دادند. تمامی بیمه‌نامه‌های صادره شرکت‌های ملی شده، همراه با اندوخته ریاضی آن‌ها به شرکت بیمه آسیا منتقل و این شرکت موظف شد که تعهدات شرکت‌های بیمه ملی شده را نسبت به بیمه‌گذاران بیمه عمر بر عهده بگیرد. شایان ذکر است که شرکت سهامی بیمه دانا نیز با تصویب مجلس شورای اسلامی

در سال ۱۳۶۸ تأسیس و به صورت خصوصی در بخش بیمه اشخاص فعال شد و از سال ۱۳۷۶ نیز به جمع سایر شرکت‌ها با فعالیت در همه زمینه‌های بیمه‌ای پیوست (مطهری، ۱۳۶۱، ۲۴).

۲- آثار قرارداد بیمه عمر در فقه امامیه

با این‌که بیمه به صورت امروزی در زمان شارع مقدس وجود نداشته، اما پیمان‌ها و قراردادهای احکامی در دین اسلام وجود دارد که قابل مقایسه با بیمه بوده و نشانگر توجه اسلام به این مسئله می‌باشد که این موارد عبارتند از:

الف- پیمان حلف الفضول: پیمانی بود که پیامبر پیش از بعثت در آن شرکت داشته و بعد از بعثت، از آن باشکوه و عظمت یاد کردند. این پیمان در ماجرای ستم «عاص بن وائل» به مردی از بنی زبید در مقابل خرید کالا و عدم پرداخت بهای آن شکل گرفت و در آن چند تن از جوانان قریش تصمیم گرفتند که در محدوده مکه از ستم دیدگان حمایت کنند و حق آنان را از ظالم بستانند (شهیدی، ۱۳۹۶، ۳۸). این‌که پیامبر (ص) پس از بعثت از این پیمان باشکوه و عظمت یاد کردند، نشان دهنده این است که اسلام از هر نوع پیمانی که در جهت حمایت از مظلوم باشد و مفهوم حمایتی و امنیت شغلی و تأمین آرامش خاطر را داشته باشد، استقبال و از آن حمایت می‌کند. به عبارت دیگر می‌توان گفت در واقع پیامبر و جوانان قریش در حکم بیمه‌گرانی بودند که ریسک ندادن کالا یا پرداختن بهای آن را برای تجار (بیمه‌گذاران) در محدوده مکه به صورت مجانی بر عهده گرفته بودند.

ب- نفقه: یعنی تأمین هزینه زندگی دیگری از خوراک، پوشاک، مسکن و سایر نیازمندی‌های زندگی که عادتاً به آن نیازمند است در اسلام برای برخی موارد از واجبات شمرده شده است. مانند تأمین هزینه زن دائمی توسط شوهر و تأمین هزینه والدین تنگدست توسط فرزند و بالعکس (حلی، ۱۴۰۸، ج ۲، ۲۹۳ و ۲۹۶) و (فیض، ۱۳۸۷، ۳۹۰). ملزم نمودن شخص به پرداخت نفقه از سوی شارع در واقع نشان دهنده توجه اسلام به مسئولیت داشتن فرد در مقابل خانواده و خویشان نزدیک می‌باشد. بیمه عمر نیز ناشی از همین مسئولیت‌پذیری فرد نسبت به خانواده و نزدیکان می‌باشد چرا که در اکثر قراردادهای بیمه عمر، فرد زندگی خود را به نفع خانواده و خویشان نزدیک بیمه می‌نماید (زردرنگ کشکی، ۱۳۹۰، ۷).

ج- ضمان جریره (عقد موالات): زمانی شخصی با دیگری پیمان می‌بندد که ضامن جنایات و جراحات خطائی او باشد و از طرف او دیه را پردازد و در مقابل از آن شخص، ارث ببرد. این عقد همچون سایر عقود، مبتنی بر ایجاب و قبول و اهلیت طرفین قرارداد است و علاوه بر این موارد مضمون عهده هنگام انعقاد عقد ضمان همچون زمان فوت باید هیچ وراثت اقبالی نداشته باشد. البته زوج و زوجه با ضمان جریره سهم اعلائی خود را می‌برند. این عقد می‌تواند به صورت متقابل نیز منعقد گردد

(موسوی خمینی، ۱۴۲۰ق، ۱۲۶) و (قزوینی، ۱۴۱۴ق، ۳۹۱). ماهیت عقد ضمان جریره، خیلی نزدیک به ماهیت عقد بیمه می‌باشد چرا که همچون بیمه مبتنی بر قرارداد است و می‌توان در این قرارداد ضامن را در حکم بیمه‌گر، مضمون‌عنه را در حکم بیمه‌گذار و سهم ارثی که ضامن از مضمون‌عنه می‌برد در حکم حق بیمه، محسوب داشت و پرداخت دیه از سوی ضامن را همان انجام تعهدی دانست که بیمه‌گر در صورت وقوع خطر مورد بیمه، ملزم به جبران آن می‌باشد.

د- ضمان عاقله: مطابق ماده «۴۶۸»^۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به تبعیت از فقه امامیه، عاقله عبارت از پدر، پسر و بستگان ذکور نسبی پدری و مادری یا پدری به ترتیب طبقات ارث است. همه کسانی که در زمان فوت می‌توانند ارث ببرند، به صورت مساوی مکلف به پرداخت دیه می‌باشند. نظام عاقله بی‌شبهت به نظام بیمه‌ای نیست چرا که عاقله فرد، در حکم بیمه‌گری می‌باشد که در مقابل دریافت ارث (حق بیمه) عهده‌دار جبران دیه قتل خطائی و برخی جراحات خطائی فرد می‌باشد. البته با این تفاوت که عاقله مبتنی بر قرارداد نیست، بلکه می‌توان گفت نوعی بیمه شرعی است (مطهری، ۱۳۶۱، ۲۰) و (مکارم شیرازی، ۱۴۲۲ق، ۲۲۶).

علاوه بر این، برخی از عقود معین در فقه و حقوق اسلامی همچون عقد صلح، مضاربه، جعاله، ضمان و هبه معوض، قابل مقایسه با قرارداد بیمه بوده، به طوری که برخی از فقها بر مشروعیت فقهی عقد بیمه، از طریق انعقاد در قالب این عقود فتوی داده‌اند. قرارداد بیمه عمر به عنوان یک قرارداد صحیح و مستقل، تابع قواعد عمومی قراردادها بوده و با هیچ مانع فقهی و حقوقی مواجه نیست. حکم به صحت و استقلال قرارداد بیمه عمر با عرضه این قرارداد بر عموماًت و اطلاعات ادله صحت عقود، مانند آیات شریفه «اوفا بالعقود»، «تجاره عن تراض» و روایات «المؤمنون عند شروطهم»، «الناس مسلطون علی اموالهم» و تطبیق این قرارداد با قواعد عمومی قراردادها که در ماده «۱۹۰»^۳ قانون مدنی به آن اشاره شده، صورت گرفته است. همچنین از طریق درج و انطباق قرارداد بیمه عمر با عقود معین مانند عقد صلح و هبه معوض، می‌توان بر مشروعیت عقد بیمه حکم داد چرا که امکان انعقاد این قرارداد در قالب عقد معین مشابه وجود دارد. با این حال با توجه به عموماًت ادله صحت عقود، نیازی به انعقاد این قرارداد در قالب عقود معین مشابه وجود ندارد چرا که عقود

۲- ماده ۴۶۸: عاقله عبارت از پدر، پسر و بستگان ذکور نسبی پدری و مادری یا پدری به ترتیب طبقات ارث است. همه کسانی که در زمان فوت می‌توانند ارث ببرند به صورت مساوی مکلف به پرداخت دیه می‌باشند.

۳- ماده ۱۹۰: برای صحت هر معامله شرایط ذیل اساسی است: ۱- قصد طرفین و رضای آن‌ها. ۲- اهلیت موضوع. ۳- موضوع معین که مورد معامله باشد. ۴- مشروعیت جهت معامله.

محصور در قالب‌های معین نمی‌باشند و قرارداد بیمه عمر به عنوان یک عقد مستقل تابع قواعد عمومی قراردادهای یوده و از موانع فقهی و حقوقی مبرا می‌باشد.

تعلیق در بیمه عمر نیز از نوع تعلیق در اثر قرارداد است که از نظر فقه و حقوق اسلامی امری پذیرفته شده می‌باشد و فقهای شیعه در این مورد حکم بر استقلال قرارداد بیمه عمر داده‌اند (زردرنگ کشکی، ۱۳۹۰، ۸۵). البته اکثریت فقهای اهل سنت، انعقاد قرارداد بیمه به صورت یک عقد مستقل را پذیرفته و معتقدند با توجه به انحصار عقود در قالب‌های معین و معهود و همچنین وارد دانستن برخی ایرادات فقهی بر این قراردادهای، مخصوصاً بیمه عمر مانند شبهه ربا، تنها راه مشروعیت قراردادهای بیمه‌ای، انعقاد آن‌ها در قالب عقود معین می‌باشد. برای نمونه تکافل خانواده که دلیلی برای بیمه عمر محسوب می‌شود در قالب عقودی مانند مضاربه، هبه و وکالت و یا ترکیبی از این عقود منعقد می‌گردد.

۳- آثار قرارداد بیمه عمر در حقوق ایران

در حقوق ایران، موضوع بیمه‌های اشخاص عبارت است از تأمین خطر فوت، نقص عضو، از کارافتادگی همیشگی، از کارافتادگی موقت و جبران هزینه‌های درمانی. این رشته از بیمه دربرگیرنده شاخه‌های گوناگونی مانند بیمه‌های عمر، بیمه‌های حوادث اشخاص و بیمه‌های بیماری اشخاص است (موسوی بجنوردی و سمیعی زفرقندی، ۱۳۹۰، ۱۵). بر این اساس بیمه عمر زیرمجموعه شاخه بیمه‌های اشخاص قرار می‌گیرد که موضوع آن تحت پوشش قرار دادن فوت یا حیات انسان می‌باشد و عقدی هم جایز و هم لازم است، به طوری که چون پرداخت حق بیمه از طرف بیمه‌گذار الزامی نیست لذا عقد از طرف وی جایز است ولی اگر حق بیمه پرداخت شود، بیمه‌گر ملزم است به تعهد قراردادی خود عمل نماید، لذا عقد از طرف او لازم است.

قراردادهای بیمه عمر به دو گروه عمده قراردادهای گروهی و انفرادی تقسیم می‌شوند. بیمه‌های گروهی، بیمه‌هایی هستند که به موجب آن‌ها سلامتی و حیات گروهی افراد انسانی از طریق یک شخص طبیعی یا حقوقی که قادر به فعالیت و عمل به نفع این گروه‌ها می‌باشد، موضوع بیمه قرار می‌گیرد. بیمه‌های انفرادی، بیمه‌هایی هستند که طی آن‌ها حیات و فوت یک شخص تحت پوشش بیمه‌ای قرار می‌گیرد و شامل بیمه عمر به شرط حیات، بیمه عمر به شرط فوت و بیمه‌های عمر مختلط می‌شود.

موضوع مورد معامله در قرارداد بیمه عمر، عبارت است از خطری که بیمه شده به خاطر آن، تحت پوشش بیمه‌ای قرار می‌گیرد. در قرارداد بیمه عمر به شرط وفات، خطر فوت بیمه شده در مدت معین و در بیمه عمر به شرط حیات، حیات بیمه شده، در مدت معین و در بیمه عمر مختلط، خطر فوت بیمه شده و نیز احتمال زنده ماندن او در مدت معین، به طور هم زمان، موضوع مورد معامله است. در

قرارداد بیمه عمر، انگیزه و هدف اصلی از انعقاد قرارداد، رسیدن به آرامش و تأمین در برابر حوادث ناگوار زندگی است که انگیزه ای کاملاً مشروع به حساب می‌آید (امین فرد و زردرنگ کشکی، ۱۳۹۲، ۱۶۰). هر قراردادی که در عالم اعتبار منعقد می‌گردد در صورتی که دارای اثر حقوقی نباشد یا موانعی در راه تحقق آثار حقوقی آن ایجاد شود، در واقع مفهومی بی‌اعتبار و حتی در مواردی که شخص با علم به عدم امکان اجرا به انعقاد آن مبادرت می‌ورزد، عملی غرری تلقی شده و بی‌اعتبار به حساب می‌آید. اثر عمومی قراردادهای بیمه عمر همانند سایر قراردادهای ایجاد تعهد است و بدون تردید اگر این تعهد بدون پشتوانه و ضمانت اجرا باشد، در واقع جنبه حقوقی ندارد و باید آن را تعهد اخلاقی نامید. در قراردادهای بیمه عمر از هر قسم که در ردیف عقود معوض به حساب می‌آیند هر دو طرف عقد یعنی بیمه‌گذار و بیمه‌گر تعهداتی را بر گردن می‌گیرند و ملزم به ایفای آن می‌باشند. هرچند اصل نسبی بودن آثار قرارداد ایجاد می‌کند که آثار هر عقدی صرفاً نسبت به طرفین قرارداد و قائم مقام ایشان جریان پیدا کند، ولی در قراردادهای بیمه عمر در مواردی که شخص ثالث به عنوان ذینفع تعیین می‌شود، در واقع از این اصل تخلف می‌شود لیکن، به اعتبار قرارداد لطمه‌ای وارد نمی‌سازد بلکه امر متعارف و پذیرفته شده‌ای نیز به حساب می‌آید (شهیدی زندی، ۱۳۹۳، ۱۷۲).

در قرارداد بیمه عمر در صورت فوت، این بیمه‌گذار است که با پرداخت اقساط حق بیمه، شرکت بیمه‌گر را متعهد به پرداخت سرمایه بیمه‌ای می‌نماید و این سرمایه را باید در ردیف اموال شخصی به حساب آورد که به عنوان ذینفع در قرارداد معین می‌گردد. مطابق ماده «۲۴»^۴ قانون بیمه مصوب ۱۳۱۶، وجه بیمه عمر که باید بعد از فوت پرداخته شود به ورثه قانونی متوفی پرداخته می‌شود، مگر این که در موقع عقد بیمه یا بعد از آن در سند بیمه قید دیگری شده باشد که در این صورت وجه بیمه متعلق به کسی خواهد بود که در سند بیمه اسم برده شده است. در مواردی که ذینفع تعیین شده در بیمه‌نامه اشخاص متعددی بوده و غیر از وراثت باشند، مسلم است که سرمایه بیمه به نسبتی که در بیمه‌نامه تصریح شده و در صورتی که بیمه‌نامه ساکت باشد به موجب اصل تساوی به نسبت مساوی بین استفاده کنندگان تقسیم می‌گردد، خواه تمام استفاده کنندگان مرد یا زن یا تعدادی مرد و تعدادی زن باشند (شهیدی زندی، ۱۳۹۳، ۶۰).

۴- ماده ۲۴: وجه بیمه عمر که باید بعد از فوت پرداخته شود به ورثه قانونی متوفی پرداخته می‌شود مگر این که در موقع عقد بیمه یا بعد از آن در سند بیمه قید دیگری شده باشد که در این صورت وجه بیمه متعلق به کسی خواهد بود که در سند بیمه اسم برده شده است.

در قرارداد بیمه عمر در صورت وفات، بر حسب نوع قرارداد با حادث شدن فوت بیمه شده در هر زمان و یا فوت وی در مهلت مقرر در بیمه‌نامه، ذینفع معین شده که می‌تواند بیمه‌گذار، وارث بیمه شده و یا ثالث باشد، استحقاق سرمایه بیمه‌ای را دارد. با این وجود شرکت بیمه برای پرداخت سرمایه و به اصطلاح برای عمل به تعهد خویش مدارکی را مطالبه می‌نماید که ناتوانی در ارائه هر کدام دارای آثار حقوقی است. لذا ذینفع و در مواردی بیمه‌گذار باید مواردی را اثبات کند که از آن جمله، اثبات فوت بیمه شده، اثبات ذینفع بودن و اثبات پرداخت حق بیمه‌ها را می‌توان برشمرد. در بیمه عمر جمعی (گروهی) بیمه‌گر با تقاضای بیمه‌گذار اقدام به بیمه عده زیادی از افراد که قابلیت تغییر را دارند می‌نماید. در اکثر موارد، بیمه‌گر نه تنها اقدام به معاینات پزشکی بیمه شدگان می‌نماید، بلکه هریک از ایشان مکلف به تکمیل پرسشنامه مخصوص با دقت و حسن‌نیت می‌باشند.

در بیمه عمر، موضوع بیمه، خطر مرگ بیمه‌گذار نیست، زیرا مرگ حتمی‌الوقوع است، بلکه خطر موضوع عقد، طول مدت عمر بیمه‌گذار است که نامعلوم می‌باشد. خطری که موضوع عقد بیمه قرار می‌گیرد باید به گونه‌ای باشد که در صورت بروز حادثه، موجب کاهش دارایی و یا زیان غیرمالی بیمه‌گذار گردد و به همین جهت قمار و شرط بندی که فاقد چنین وصفی است داخل در قلمرو بیمه نمی‌شود. تعهد اصلی بیمه‌گذار پرداخت حق بیمه است و با پرداختن حق بیمه حقوق خاصی پیدا می‌کند که عمده‌ترین آن‌ها حق دریافت سرمایه بیمه عمر است ولی گاه بیمه‌گذار از حق دریافت سرمایه محروم می‌شود، چنان‌که خودکشی با شرایطی موجب محرومیت از پرداخت سرمایه بیمه عمر است. علاوه بر این، بیمه‌گر گاه تعهدات دیگری نیز دارد مثل شرط مشارکت بیمه‌گذار در منافع شرکت بیمه. در بیمه‌های عمر مزایای حاصل از قرارداد به بیمه‌گذار یا وارث او اختصاص دارد ولی ممکن است که بیمه‌گذار این حقوق را به شخص ثالث واگذار کرده باشد.

در بیمه عمر پرداخت حق بیمه از طرف بیمه‌گذار اجباری نیست، یعنی بیمه‌گذار می‌تواند هر وقت مایل باشد از ادامه پرداخت حق بیمه امتناع نماید. در واقع بدون مراعات این اصل فلسفه بیمه عمر و نقش اقتصادی آن متزلزل می‌شود. اگر تعهد بیمه‌گذار به پرداخت حق بیمه قطعی و غیرقابل رجوع باشد، بیمه‌گذار از انعقاد عقد بیمه عمر منصرف می‌شود، زیرا قراردادهای بیمه عمر معمولاً بلندمدت هستند و میزان حق بیمه نیز زیاد است و لذا اجبار بیمه‌گذار به پرداخت حق بیمه بدون توجه به وضعیت مالی و اقتصادی وی، بیمه عمر را از کارکرد خود به عنوان عامل پس انداز و سرمایه‌گذاری اختیاری دور می‌کند.

از اختیاری بودن پرداخت حق بیمه در قراردادهای بیمه عمر این نتیجه گرفته می‌شود که در صورت عدم پرداخت آن بیمه‌گر برای اجبار بیمه‌گذار به پرداخت حق بیمه نمی‌تواند به دادگستری مراجعه

نماید. قاعده اختیاری بودن پرداخت حق بیمه استثنای مهمی دارد و آن این است که اگر بیمه‌گذار در مقابل شخص ثالث ملزم به تهیه و تدارک بیمه‌نامه عمر به سود او شده باشد، دیگر پرداخت حق بیمه برای او اختیاری نیست و شخص ثالث ذینفع می‌تواند الزام او را از دادگستری جهت پرداخت حق بیمه بخواهد. نمونه چنین امری در «بیمه عمر مانده بدهکار» به سود طلبکار دیده می‌شود. به عنوان مثال یک مؤسسه وام دهنده از وام گیرنده درخواست می‌کند که بیمه‌نامه عمری به سود مؤسسه وام دهنده تهیه نماید تا اگر قبل از بازپرداخت اقساط وام فوت کند، شرکت بیمه بقیه اقساط را پرداخت کند، این بیمه‌نامه به «بیمه عمر مانده بدهکار» معروف است. در ایران برخی شرکت‌های بیمه این نوع پوشش بیمه‌ای را ارائه می‌دهند. قاعده اختیاری بودن پرداخت حق بیمه که مختص به قراردادهای بیمه عمر بوده، قابل تعمیم و تسری به سایر بیمه‌های اشخاص از جمله بیمه حوادث نیست که در آن تعهدات بیمه‌گر تابع طول عمر انسان نبوده، بلکه تابع خطرات بیمه شدنی بدون در نظر گرفتن جنبه پسرانداز است. لذا وقتی که بیمه حوادث، به طور مکمل در قرارداد بیمه عمر آورده شود، بیمه حوادث نیز به عنوان بخشی از قرارداد اصلی اختیاری می‌شود، حتی اگر این بیمه‌نامه به صورت مجزای از بیمه نامه عمر به بیمه‌گذار داده شود (عبادی بشیر، ۱۳۸۳، ۱۱۸).

قرارداد بیمه عمر در همه انواع آن، از نوع قراردادهای احتمالی تلقی شده است. زیرا در آن‌ها اصل تعهد و حقوق طرفین و میزان آن‌ها بر حسب مورد به طور قطع و یقین معلوم نیست. چنان‌که در بیمه تمام عمر، تعهد بیمه‌گر معلوم و قطعی است ولی تعهد بیمه‌گذار در پرداخت حق بیمه نامعلوم است یا پرداخت سرمایه در بیمه فوت موقت قطعی و مسلم نیست.

نتیجه

۱- قرارداد بیمه عمر تابع قواعد عمومی قراردادها بوده و کلیه شرایط لازم برای انعقاد یک عقد از نظر فقه و حقوق اسلامی را دارد.

۲- قرارداد بیمه عمر در صورتی که با مانعی شرعی، حقوقی و عرفی مواجه نباشد می‌تواند به عنوان یک عقد مستقل مورد انعقاد واقع شود.

۳- اختصاص مزایای بیمه عمر به شخص ثالث و ورثه به این ترتیب است که پرداخت سرمایه مستقیماً از طرف بیمه‌گر به آن‌ها تعهد می‌شود و این سرمایه هیچ‌گاه وارد دارایی بیمه‌گذار نمی‌شود، لذا طلبکاران بیمه‌گذار حقی بر آن نخواهند داشت.

۴- هدف بیمه عمر به شرط فوت این است که بازماندگان بیمه شده که تألمات روحی ناشی از فقدان او را تحمل می‌کنند، دچار آسیب‌های اقتصادی نشوند و حداقل از لحاظ مالی تأمین داشته باشند.

اگر قرار باشد که این تأمین پس از انحصار وراثت صورت گیرد یا تغییراتی در تقسیم سرمایه بیمه عمر صورت بگیرد، بیمه عمر در اجرای اهداف خود ناکام می‌ماند. لذا در مورد سرمایه بیمه عمر می‌توان گفت که این سرمایه جزء ترکه محسوب نمی‌شود، زیرا ترکه باید جزء اموالی باشد که از طرف میت (بیمه‌گذار) در فرض حیات، قابل دخل و تصرف باشد که در بیمه عمر چنین نیست. اساساً مبادله در بیمه عمر، مبادله مال در مقابل دریافت تعهد به پرداخت خسارت و در نتیجه تأمین آرامش و امنیت است و یک نوع سرمایه‌گذاری برای آتیه بیمه‌گذار یا ذینفعانش محسوب می‌شود. بنابراین ابهام و جهل برای بیمه‌گذار وجود ندارد، زیرا وی اقساط بیمه‌ای را می‌پردازد، در مقابل، تعهد، تأمین و سرمایه‌گذاری به دست می‌آورد و این تأمین و سرمایه‌گذاری، مالیت و ارزش اقتصادی دارد.

۵- اصولاً در بیمه‌های عمر، علاوه بر جبران نیازهای اقتصادی، بیمه‌گر با صدور بیمه‌نامه برای بیمه‌گذار آرامش و تأمین فراهم می‌کند. به تعبیر دیگر، بیمه‌های عمر و زندگی هم باعث تأمین آتیه بازماندگان بیمه‌شده، می‌شود و هم یک نوع سرمایه را ایجاد می‌کند.

منابع

فارسی

- اسماعیل‌زاده، محمد، ۱۳۹۰، بررسی وضعیت تقاضای بیمه‌های عمر در ایران و جهان و عوامل مؤثر بر آن، **مجموعه مقالات چهاردهمین سمینار بیمه و توسعه**، محمدجواد روستاسکه‌روانی و محمدجواد میرزایی، چاپ اول، تهران، انتشارات پژوهشکده بیمه وابسته به بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- امین‌فرد، محمد و زردرنگ کشکی، حکیمه، ۱۳۹۲، تحلیل فقهی و حقوقی ماهیت قرارداد بیمه عمر و ادله مشروعیت آن، **پژوهشنامه بیمه**، سال ۲۸، شماره ۴.
- جمالی‌زاده، احمد، ۱۳۸۰، **بررسی فقهی عقد بیمه**، چاپ اول، قم، انتشارات بوستان کتاب قم.
- زردرنگ کشکی، حکیمه، ۱۳۹۰، **بررسی فقهی و حقوقی قرارداد بیمه عمر**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه تربیت معلم تبریز.
- زنگنه، مسعود، ۱۳۷۹، ماهیت و آثار حقوقی قرارداد بیمه عمر، **فصلنامه صنعت بیمه**، شماره ۵۸.
- سیاه‌بیدی کرمانشاهی، سعید، ۱۳۹۸، تحلیل حقوقی قرارداد بیمه عمر، **فصلنامه وکیل مدافع**، شماره ۱۸.
- شهیدی زندی، سعیده، ۱۳۹۳، **ماهیت و آثار حقوقی قرارداد بیمه عمر**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- شهیدی، سید جعفر، ۱۳۹۶، **تاریخ تحلیلی اسلام**، چاپ نهم، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
- صادقی‌مقدم، محمدحسن و شکوهی‌زاده، رضا، ۱۳۹۲، **حقوق بیمه**، چاپ دوم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

- عبادی بشیر، مقصود، ۱۳۸۳، **آثار و اوصاف حقوقی قرارداد بیمه عمر**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران.
- عرفانی، توفیق، ۱۳۷۱، **قرارداد بیمه در حقوق اسلام و ایران**، چاپ اول، تهران، انتشارات کیهان.
- فیض، علیرضا، ۱۳۸۷، **مبادی فقه و اصول**، چاپ نوزدهم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- مطهری، مرتضی، ۱۳۶۱، **بررسی فقهی مسئله بیمه**، چاپ اول، تهران، انتشارات میقات.
- موسوی بجنوردی، سید محمد و سمیعی زفرقندی، زهرا، ۱۳۹۰، تحلیل ماهیت و انواع قرارداد بیمه عمر با رویکردی بر نظر امام خمینی(س)، **فصلنامه پژوهشنامه متین**، شماره ۵۲.

عربی

- حلی، محقق نجم الدین جعفر ابن حسن، ۱۴۰۸ق، **شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام**، جلد دوم، چاپ دوم، قم، انتشارات اسماعیلیان.
- قزوینی، ملاعلی، ۱۴۱۴ق، **صیغ العقود و الایقات**، چاپ اول، قم، انتشارات شکوری.
- مکارم شیرازی، ناصر، ۱۴۲۲ق، **بحوث فقهیه هامة**، چاپ اول، قم: مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه‌السلام.
- موسوی خمینی، روح الله، ۱۴۲۱ق، **تحریر الوسیله**، جلد پنجم، چاپ اول، قم، مؤسسه دارالعلم.
- موسوی خمینی، روح‌الله، ۱۴۲۰ق، **حاشیه بر رساله ارث ملاهاشم خراسانی**، چاپ اول، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی قدس سره.

قوانین

- قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷
- قانون بیمه مصوب ۱۳۱۶
- قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب ۱۳۵۰
- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

Legal Civilization

Biannual No.9/Fall 2021 & Winter 2022

ISSN:2783-1841
ISSN:2783-1922

- Review of Legal Solutions for Mining and Trading of Digital Currencies: Legal Gaps and Solutions*SHima Naderi, Majid Motallebi
- Analysis the Jurisprudential Principles of Torture and Delay at Implementation Preemption *Morteza Rahimi
- Achievements and Challenges of Multiplicity and Recidivism in the Law on Reducing the Punishment of Imprisonment Imposed in 2020 with a Practical Approach*Abolfath KHaleghi, Zahra Mirzaei
- Review of Technology Transfer Contract in Iranian Subject Law*Afshin Mojahed
- Explain the Principle of Information in the Light of the Previous Consent Procedure of the Rotterdam 2003 Convention*Mohammad Mobini Far, Marzieyh Fathi Bornaji
- The Position of Dispute Resolution Commissions in Lawsuits between the Islamic Revolutionary Guard Corps and Tehran Municipality*Mohammadreza Yazdi, Mojtaba Salek Razi
- the effects and conditions of retrial in Iranian and French lawani, Mohammad Reza Burbur
- Effects of Divorce on the Law of Iran, France and the United Kingdom *Maisam Sobhani
- Analysis of Child Rights in Iran: Review of the National Body Convention of Rights of Child Based on the Universal Convention of the Rights of the Child *Maryam SHA'ban
- The Relationship between Insult and Freedom of Expression in the Light of the Islamic Penal Code and the Press Law*Amirhossein GHazaei Alamdari
- Principles and Rules Governing Professional Ethics in the Legal Profession *Rostam Ali Akbari, Yasser SHakeri
- Religious Pluralism in the Islamic Penal Code*Mohsen Hamidipour
- Effects and Conditions of Absentee Proceedings in Iranian and French Law Sayyed Jafar Hashemi Bajegani, Mostafa Afzali Goroh
- Criminal Responsibility of Governments for Environmental Crime in the Light of Regional and International Cooperations*Sajad Tayebi
- Analysis of the performance of the International Court of Justice in the case of violation of the 1955 Amity Agreement between the Islamic Republic of Iran and the United States of America*Mohammad Setayesh Pur, Eisa Poodat
- Conceptual and Philosophical Challenges of Terrorism in Confrontation of Human Rights Nourooz Kargari
- Economic Analysis of the Externality of Property use by Comparative Study of Iranian Law Yadullah Dadgar, Akram Ehsani
- Functions and Challenges of Mediation in Iran (Looking at Some European Countries and International Documents)*Sayyed Abbas Mousavi
- Privacy in the Legal System of Iran and Islam*Ali Akbari, Mahdi Falahian
- Prisoners' Rights from the Perspective of Imami Jurisprudence and Iranian Law with a look at International Documents*Gholamreza Izadpanah, Vajehe Izadpanah
- Analysis of the Assassination of Iranian Nuclear Scientists from the Perspective of Domestic and International Law*Mohammad Khalil Salehi, Mohammad Salmani Farahmand
- Effects of Life Insurance Contract from the Perspective of Imami Jurisprudence and Iranian Law Sayyed Sajad Khalooei Tafti
- Protecting Agency Judges in an Age of Politicization: Evaluating Judicial Independence and Decisional Confidence in Administrative Adjudications*Reza Tajarlou, Mohammad Javad Shafaghi, Fatemeh Mafi
- the Rights of Victims and Offenders in the French Criminal Procedure Criticisms and Challenges Sadegh Fetili, Ebrahim Moghdam
- Review and Analysis of the Obligation to Observe Caution in Common Law Rezahosain Gandomkar, Farzad Karami kolmoti
- A Comparative Study of Crime Cost Assessment in Criminal Law and Shiite Jurisprudence Esmaeil Kashkoulain, Mahdi Naghavi
- An Introduction to the Theory of Legal Personality in Imami Jurisprudence*Sayyed Alireza Amin
- Examining the Pillars of Civil Liability of Municipalities in Judicial Procedure Sayyed Vahid Mirmezami, Faezeh Bahador
- Compensation for Innocent Convicts in the Law of Iran and America Ahmadreza Kenarkoohi, Salameh Abolhasani
- Research on the Importance of Offer in Iranian Civil Law and the UNIDROIT Principles Morteza Javan Sarand